

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО- НАУЧНАТА
ОБЛАСТ ОРТОДОНЦИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, на својата редовна 230. седница, одржана на 30.9.2019 година, донесе Одлука бр. 2002-179/9 за формирање на Рецензентска комисија за избор на *наставник во сите звања* за наставно-научната област *ортодонција (30404)* во следниов состав:

- д-р Јулијана Ѓоргова (претседател) - редовен професор во пензија за наставно-научна област ортодонција, врз основа на Решение бр. 2002-179/61 од 30.9.2019 година.

- д-р Лидија Кануркова (член) - редовен професор за наставно-научна област ортодонција, вработена на Стоматолошки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, врз основа на Решение бр. 2002-179/62 од 30.9.2019 година;

- д-р Ана Миновска (член) - редовен професор за наставно-научна област пародонтологија, вработена на Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, врз основа на Решение бр. 2002-179/63 од 30.9.2019 година.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Лајм“ на 6.9.2019 година. Во предвидениот рок се пријави д-р Софија Царчева-Шаља, доктор на стоматолошки науки од областа ортодонција и доцент на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Врз основа на пријавата и доставената документација и по нивното разгледување, Рецензентската комисија до Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип го доставува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Софија Царчева Шаља е родена на 16.2.1978 година во Скопје, каде што завршува основно образование со одличен успех.

Средно образование запишува во средното медицинско училиште МУЦ „Д-р Панче Караџов“ во Скопје во учебната 1992/1993 година. Во 1993 година е прогласена за најдобар

ученик на ниво на Град Скопје и од Собранието на Град Скопје е пратена на седумнеделен престој во Соединетите Американски Држави во градот Темпи Аризона.

Во учебната 1996/1997 година се запишува на Стоматолошки факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Студиите ги завршува во септември 2002 година со просечен успех 9,97 и се стекнува со диплома доктор на стоматологија.

Како првенец на генерацијата дипломирани студенти, од страна на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ е прогласена за најдобар студент во генерацијата, додека од страна на Македонското лекарско друштво ѝ е доделена диплома за најдобар студент во учебната 2001/2002 година.

Во септември 2002 година се вработува на Клиниката за ортодонција при Универзитетскиот стоматолошки клинички центар во Скопје како клинички лекар. Во декември 2007 го ползува специјалистичкиот испит од областа на ортодонција и се здобива со титулата специјалист по ортодонција.

Постдипломски студии запишува во 2002 година на Стоматолошкиот факултет при УКИМ и истите ги завршува во 2005 година со среден успех 10.00. Во јануари 2009 година ја брани магистерската теза под наслов „Карактеристики на краниофацијалната морфологија кај атрактивни и неатрактивни лица“ и се здобива со титулата магистер на стоматолошки науки.

Од 1 февруари до 20 февруари 2009 година д-р Софија Царчева Шаља престојува на Клиниката за ортодонција BERNHARD GOTTLIEB UNIVERSITY CLINIC OF DENTISTRY во Виена, Австрија, кај Hans-Peter Bantleon, при што се запознава со најновите техники и достигнувања во полето на ортодонцијата, што се однесуваат пред сè на микроимплантите во ортодонцијата и техниката на работа со самолигирачки брекети, како и примената на интерцептивниот ортопедски третман кај малоклузија III класа од што произлезе и идејата за поставување теза за изработка на пријава за докторската дисертација.

Кандидатката има завршено постдипломски студии со просек 10,00, а додипломските студии ги завршува на Стоматолошкиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ со просек 9.97. Д-р Софија Царчева Шаља завршува специјализација од областа ортодонција.

На 28 мај 2014 година ја брани докторската дисертација под наслов „Влијанието на возраста врз скелетните антеро-постериорни промени кај пациенти со малоклузија III класа при ортопедска максиларна протракција“ и се здобива со звање доктор по стоматолошки науки.

Како доктор специјалист има завршено повеќе курсеви од областа на ортодонцијата во реномирани европски центри.

Д-р Софија Царчева Шаља е доктор по стоматолошки науки, а нејзината научноистражувачка работа е од областа на ортодонцијата, превентивата и интерцептивата и е главно фокусирана на ортопедската максиларна протракција кај пациенти со малоклузија III класа, лицевата естетиката, како и значењето на првите трајни молари (улогата на превенцијата) како стожери на оклузијата.

Исто така, кандидатката има доставено копии од најмалку објавени пет научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации:

1	Sofija Carceva Salja, Sandra Atanasova,	Influence of growth in treated class III growing patients with face mask therapy and untreated patients	Knowledge international Journal, Vol.31, No.4	2019, Issn 2525-4439, Issn 1857-923x, Global Impact and Quality Factor 1.822(2017)
2	Sofija Carceva Salja, Sandra Atanasova, Mihajlo Petrovski	Difference in craniofacial characteristics in attractive male and female faces	Knowledge international Journal, Vol.31, No.4	2019, Issn 2525-4439, Issn 1857-923x, Global Impact and Quality Factor 1.822(2017)
3	Sandra Atanasova, Sofija Carceva Salja, Ljubica Prosheva	Indications for molar extraction during orthodontic treatment	Knowledge international Journal, Vol.31, No.4	2019, Issn 2525-4439, Issn 1857-923x, Global Impact and Quality Factor 1.822(2017)
4	Radeska – Panovska A., Jankulovska M., Gjorgievska E., Carcheva – Shalja S.	Application of iotn and dai indices for assessment in need of orthodontic treatment.	Macedonian Dental Review	2019, ISSN 2545-4757,; 42 (1-2): 54-59
5	Mihajlo Petrovski , Olivera Terzieva - Petrovska , Sofija Caceva-Salja, Ivana Ristova	DENTAL MEDICINE STUDENTS AND THE USAGE OF ADDITIONAL SUPPLEMENTS FOR BETTER ORAL HYGIENE	British Journal Of Medical and Health Research	2018, ISSN 2394-2967, Impact factor 1.7
6	Sandra Atanasova, Sofija Carceva Salja, Sanja Naskova, Julija Zarkova Atanasova, Ljubica Prosheva	Oral Hygiene behaviour Treatment with fixed Orthodontic appliances	IOSR Journal of Dental and Medical Sciences, Vol. 17, Issue 11 ver.2	2018, e- issn:2279-0853
7	Jusifi G, Petrovska J, Kanurkova L, Cekovska S, Carceva – Salja S, Xhelili A, Jusufi O, Lazarevska B, Jankulovska M.	Salivary fluoride concentration during orthodontic treatment using two types of adhesives	Macedonia dental review	2018, Issn 2545-4757
8	Getova Biljana, Pavlevska Meri,	Prevalence of first Permanent Molar Caries Among Children at	Research Journal of	September-October 2018 ISSN: 0975-

	Sofija Carceva Shalja	Age 12 in Republic of Macedonia	Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences	8585
9	Mihajlo Petrovski, Ivona Kovacevska Olivera Terzieva - Petrovska, Kiro Papakoca, Sofija Caceva-Salja, Ana Minovska, Sofija Carceva Salja	ORAL HEALTH ASSESSMENT AMONG ELDERLY IN LONG TERM RESICENCE	Knowledge international Journal, vol. 26, no.4	2018, issn 2545-4439
10	Sofija Carceva Salja	REDUCTION OF DMFT INDEX AFTER IMPLAMENTATITON OF THE NATIONAL STRATEGY FOR PREVENTION OF ORAL DISEASES OF CHILDREN AGED 0-14 YEARS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA FROM 2008 - 2018	Knowledge international Journal, vol. 26, no.4	2018, issn 2545-4439
11	Alexander Spasov, Bernard Braun, Sofija Carceva-Salja, Hartmut Bettin & Dragan Pavlovic	Decision aids against overuse of orthodontic services	Journal of Orthodontics	2017, ISSN: 1465-3125 (Print) 1465-3133 (Online)

Се јавува и како коавтор на повеќе **прифатени апстракти за постер презентации објавени во книгите на апстракти** и тоа:

12	<i>Carceva-Salja, Sofija and Papakoca, Kiro and Jusufi GazmendIn:</i>	<i>Maxillary response after facial orthopedic treatment in Class III patients in early and late mixed dentition</i>	<i>Sofia Dental Meeting 2018,</i>	<i>27-30 Sept 2018, Sofia, Bulgaria.- (постер презентација)-</i>
13	Getova Biljana, Getov Gjorgi,	Retention of a glass ionomer used a fissure sealant on the	Abstracts Book, 24 th Congress of	2019, ISSN 2308-5290

	Javevska Sevdalina, Pavlevska Meri, Carceva-Shalja Sofija	first permanent molars	Balkan Stomatological Society	
14	Mihajlo Petrovski, Olivera Terzieva-Petrovski, Ana Minovska, Ivona Kovacevska, Sofija Carceva Salja	Laser application in periodontal therapy- evaluation of patients knowledge and acceptance	Abstracts Book, 24 th Congress of Balkan Stomatological Society	2019, ISSN 2308-5290
15	Sandra Atanasova, Sofija Carceva Salja, Sanja Nahkova, Natasha Longurova, Verica Toneva	Orthodontic treatment in adult patients	Abstracts Book, 24 th Congress of Balkan Stomatological Society	2019, ISSN 2308-5290
16	Ristova I., Spassov A. , Carceva Salja S.	PROVISION OF ORTHODONTIC SERVICES IN THE PUBLIC HEALTH CARE SYSTEMS OF MACEDONIA AND CROATIA	3RD CONGRESS OF THE BALKAN ASSOCIATION OF ORTHODONTIC SPECIALISTS 4TH CONGRESS OF THE MACEDONIAN ORTHODONTIC SOCIETY	2019
17	Petrovski M., Terzieva-Petrovska O., Carceva Salja S., Atanasova S., Papakoca K.	PERIODONTAL INDEXES AMONG PATIENTS WITH ORTHODONTIC RETAINERS	3RD CONGRESS OF THE BALKAN ASSOCIATION OF ORTHODONTIC SPECIALISTS 4TH CONGRESS OF THE MACEDONIAN ORTHODONTIC SOCIETY	2019
18	Atanasova S, Petrovski M.,	THE INFLUENCE OF ORTHODONTIC METAL	3RD CONGRESS OF THE	2019

	Carceva Salja S., Papakoca K., Terzieva- Petrovska O.	BANDS OR TUBES ON PERIODONTAL HEALTH STATUS	BALKAN ASSOCIATION OF ORTHODONTIC SPECIALISTS 4TH CONGRESS OF THE MACEDONIAN ORTHODONTIC SOCIETY	
19	Terzieva- Petrovska O., Papakoca K., Petrovski M., Atanasova S., Carceva Salja S.	PATIENTS PERCEPTION AND SATISFACTION FROM ORTHODONTIC MINI IMPLANTS	3RD CONGRESS OF THE BALKAN ASSOCIATION OF ORTHODONTIC SPECIALISTS 4TH CONGRESS OF THE MACEDONIAN ORTHODONTIC SOCIETY	2019
20	Carceva Shalja S., Papakoca K., Atanasova S., Petrovski M.	FACIAL ORTHOPEDICS AS A TREATMENT OPTION IN CLASS III GROWING PATIENTS	3RD CONGRESS OF THE BALKAN ASSOCIATION OF ORTHODONTIC SPECIALISTS 4TH CONGRESS OF THE MACEDONIAN ORTHODONTIC SOCIETY	2019

Кандидатката има доставено и **сертификат за владеење со англиски јазик.**

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Софија Царчева Шалја е избрана во соработничко звање - асистент на Катедрата по ортодонција на Стоматолошкиот факултет при УКИМ во септември 2009 година.

Со Одлука бр. 2002-97/11 од 2.4.2015 година е избрана во звање доцент на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип во наставно-

научната област ортодонција. Со Одлука бр. 2002-284/3 од 20.12.2018 година е избрана за наставник во звање доцент на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип во наставно-научната област ортодонција.

Д-р Софија Царчева Шаља е ментор на повеќе од десет дипломски теми од областа на ортодонција, како и член на комисији за одбрана на дипломски трудови, како и на магистерски трудови.

Коментор е на магистерски труд од областа на ортодонција на Стоматолошкиот факултет при УКИМ.

Од доставените биографски податоци на д-р Софија Царчева Шаља се гледа дека таа учествува на голем број конгреси, курсеви и работилници од областа на стоматологијата, поточно ортодонцијата, превентивата и интерцептивата што биле одржани во Италија, Австрија, Англија, Хрватска, Шпанија, стекнувајќи се со неопходното искуство за примена на здобиените практични знаења од доменот на самолигирачките брекети, интерцептивниот ортопедски третман и лингвалната ортодонтска техника кои се применети на пациентите од Клиниката за ортодонција во Скопје. Покрај тоа, д-р Софија Царчева Шаља учествува и на други научни манифестации од областа на нејзините истражувања.

Во последните пет години е учесник во следниот меѓународен проект:

1. НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА ПРЕВЕНЦИЈА НА ОРАЛНИТЕ ЗАБОЛУВАЊЕ КАЈ ДЕЦАТА ОД 0-14 ГОДИНИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ ОД 2008 ДО 2018 ГОДИНА (ISBN 978-608-4518-06-8).

Сознанијата добиени преку мониторинг на здравјето, како и сознанијата добиени од целни и селективни студии, покажале дека состојбата на оралното здравје, а посебно состојбата на деналниот кариес е сериозен здравствен проблем кај сите возрасти на населението. Особено загрижувачка е високата преваленција на забниот кариес, ортодонтските аномалии и заболувањата на пародонтот во детска возраст.

Студијата на пресек реализирана од експертски тим определен од Министерството за здравство во 2008 година како реално мерлив индикатор и стандард определен од СЗО го пресметал КЕП-индексот (просечен број на кариозни пломбирани и екстрхирани заби) кој покажал вредност од 6.88 кај 12-годишни деца, што се смета за екстремно висок според препораките на СЗО за орално здравје (КЕП помал од 3). Авторите на националната стратегија исто така укажуваат на високата преваленција на ортодонтските аномалии (кај децата од 6

години 28.17% и 48% кај децата од 12 години) и на лошата состојба на пародонталното здравје (кај 15-годишни деца присутно гингивално крварење во 5 секстанти). Националната стратегија има за цел подобрување и унапредување на оралното здравје кај населението во Р. Македонија прку дефинирани програмски цели и стратешки области на делување.

Покрај тоа, до денот на апликацијата за Конкурсот, д-р Софија Царчева Шаља е автор на повеќе трудови публикувани во реномирани меѓународни научни списанија. Согласно со законските услови кандидатката во последните пет години објавува 7 (седум) научноистражувачки трудови и 3 (три) со импакт фактор но нејзината научноистражувачка дејност бележи почетоци уште од 2009 година, па затоа ќе се приложи евалуација на сите трудови, а посебен осврт ќе се направи на издадените во последните пет години.

Во прилог следи евалуацијата на трудовите на д-р Царчева Шаља хронолошки.

Објавени трудови во целост:

1. **Sofija Carceva Salja**, Sandra Atanasova, Influence of growth in treated Class III growing patients with face mask therapy and untreated patients. Knowledge international Journal, Vol.31, No.4. 2019, Issn 2525-4439, Issn 1857-923x,

Во трудот е направена компарација на влијанието на растот на орофацијалниот систем кај пациенти со малоклузија III класа каде што постои максиларен ретрогнатизам, кај пациенти каде што при спроведување на интерцептивен ортопедски третман и кај нетретирани пациенти со истата аномалија. Авторите на овој труд ја опишуваат малоклузија III класа како аномалија која го афектира денто-фацијалниот изглед, испитувајќи ги притоа краниофацијалните промени и меѓувличниот однос кај пациенти со малоклузија III класа третирани со Делерова лицева маска (28 пациенти) и нетретирани пациенти (21 пациент) кои ја претставуваат контролната група, сите на просечна возраст од 9 години. Кај испитаниците биле направени телерендгенски анализи направени пред и по третманот и истите ги компарираат со резултатите добиени од кефалометриските анализи на нетретираната група на пациенти (1 година период на опсервација). Авторите на овој труд преку добиените резултати во оваа студија покажуваат anteriorno поместување на максила (SNA $p < 0.05$), зголемување на максиларната должина (Co-A $p < 0.05$), корекција на меѓувличниот однос (ANB $p < 0.05$) кај третираната група на пациенти и влошување на аномалијата кај контролната група составена од нетретирани пациенти со малоклузија III класа кои се во фаза на активен раст. Според авторите резултатите добиени во оваа студија покажуваат дека третманот на максиларна поротракција

кај пациенти со малоклузија III класа обезбедува нехируршка алтернатива во третманот на истата, како и подобрување на психо-социјалното постоење и лицев баланс кај пациентите, што е од огромна важност во тинејџерскиот период.

Трудот има стручно и научно значење.

2. **Sofija Carceva Salja**, Sandra Atanasova, Mihajlo Petrovski. Difference in craniofacial characteristics in attractive male and female faces. Knowledge international Journal, Vol.31, No.4. 2019, Issn 2525-4439, Issn 1857-923x,

Авторите во овој труд даваат осврт на човековото лице кое отсекогаш побудувало голем интерес и било предмет на многу испитувања, објаснувајќи ги различните лицевни агли и линеарни мерења кои се користат во ортодонцијата претставувајќи одличен водич во планирањето на ортодонтскиот третман, како и во планирањето на хируршки корекции онаму каде што се потребни за постигнување на лицев баланс. Во овој труд се испитува влијанието на полот врз краниофацијалните карактеристики кај привлечни машки и женски лица, преку одредување на сагиталниот вилочен однос, профилниот конвекситет и вертикалниот вилочен однос кај 54 атрактивни индивидуи (18 од машки пол и 36 од женски пол) на возраст од 18 до 25 годишна возраст. Авторите преку добиените резултатите од извршените анализи укажуваат на фактот дека кај атрактивните машки индивидуи постои поантериорна поставеност на мандибулата со проминенција на брадата ($p < 0.001$ за SNB i $p < 0.05$ за SNPg), додека кај атрактивните женски индивидуи постои поконвексен профил (NSPg $p < 0.001$ и NsSnPgs $p < 0.001$), што од своја страна го потврдува постоењето на разлики во краниофацијалните карактеристики помеѓу атрактивните машки и женски лица.

Трудот има стручно и научно значење.

3. Atanasova, Sandra and Carceva-Salja, Sofija and Proseva, Ljubica (2019) *Indications for molar extraction during orthodontic treatment.* Knowledge - International Journal, Scientific Papers. ISSN 2545-4439,

Третманот со екстракција на моларите е посложен, бидејќи просторот кој е потребно да биде затворен е поголем од премоларните простори и времето на лекување ќе биде подолго. Меѓутоа во случаите каде што има недостаток на простор, протрузија на забите или пак асиметрија на денталниот лак и е индицирана екстракцијата на трајни заби, оштетените молари треба да бидат прва опција за екстракција кога премоларите се во подобра состојба, односно имаме здрави премолари. Авторите во оваа ревијална студија го објаснуваат значењето на третите молари, односно нивната афектираност во тек на ортодонтска терапија. Екстракцијата на третиот молар од ортодонтски причини е оправдана кога тој ја спречува ерупцијата на

вториот молар или на друг начин влијае на соседните заби. Индикациите за екстракција и избор на заби кои треба да се извадат зависат од специфичните аспекти на малоклузијата. Премоларите се забите кои обично се екстрахираат од ортодонтски причини, меѓутоа тоа не е правило и зависи од индивидуалните потреби за третман. Одлуката за коригирање на малоклузијата со екстракција на забите треба да се базира на односот на големината на деналниот лак со големината на забите, изгледот на лицето и други фактори кои произлегуваат од дијагнозата. Со преглед на литература авторите ги издвоиле најчестите индикации за екстракција на третите молари во текот на ортодонтскиот третман, збиеност во пределот на инзивите во долната вилица, потоа како индикација се спомнува и доколку тие на некој начин претставуваат препрека за спроведување на третманот, како и при примена на ортогнатна хирургија.

Трудот има стручно и научно значење.

4. *Radeska – Panovska A., Jankulovska M., Gjorgievska E., Carcheva – Shalja S.* **Application of IOTN and DAI indices for assessment in need of orthodontic treatment.** *Macedonian Dental Review.* ISSN 2545-4757, 2019; 42 (1-2): 54-59

Авторите во овој труд го прикажуваат значењето на убавата и избалансирана насмевка зад чие барање и свесност кај пациентите стојат модерните и високи естетски стандарди кои се наметнуваат во денешно време. Поради сè почесто барање на пациентите за подобрување на нивната насмевка во секојдневната клиничка пракса терапевтите се соочуваат со високи естетски барања на пациентите од една страна и функционалната рамнотежа на целиот фацијален дел од друга страна. Преку ова истражување авторите го покажуваат самооценувањето на испитаниците во построги рамки и критериуми во однос на добиениот објективен наод, при што се потврди позитивна корелација помеѓу DH IOTN и DAI индексот, но исто така се покажа дека степенот на малоклузија оценет со DH компонентата од IOTN не колерира со степенот на самооценување на испитаниците преку AC (естетска) компонента од IOTN. Важен сегмент во самооценувањето на испитаниците за нивната „ортодонтска аномалија“ беше образованието на родителите.

Трудот има стручно и научно значење.

5. *Mihajlo Petrovski , Olivera Terzieva - Petrovska, Sofija Caceva-Salja, Ivana Ristova,* **DENTAL MEDICINE STUDENTS AND THE USAGE OF ADDITIONAL SUPPLEMENTS FOR BETTER ORAL HYGIENE,** *British Journal Of Medical and Health Research,* 2018, ISSN 2394-2967 со Impact factor 1.7;

Во трудот е направена презентација на употребата на дополнителните средства за одржување на оралната хигиена од страна на студентите по дентална медицина. Истражувањето ги опфатило сите студенти на дентална медицина на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. За реализација на поставената цел авторите користеле соодветно изработен прашалник. Резултатите покажале дека 74,25% од студентите користеле дополнителни средства. Најмногу од нив 66,26% забен конец, 16,12% интердентални четки, а само 8,2% нивна комбинација. 67,64% од испитаните студенти користеле водички за плакнење на устата. Според авторите ваквиот висок процент има двоен бенефит, и за оралното здравје на студентите и за понатамошниот ефект за пренесување на знаењата од страна на студентите.

Трудот има стручно и научно значење.

6. Atanasova, Sandra and Carceva Salja, Sofija and Naskova, Sanja and Zarkova-Atanasova, Julija and Proseva, Ljubica (2018) *Oral hygiene behavior during treatment with fixed orthodontic appliances*. IOSR Journal of Dental and Medical Sciences (IOSR-JDMS), 17 (11). ISSN 2279-0853

Одржувањето на добра орална хигиена со редукција на присуството на дентален плак во устата претставува важен дел за оралното здравје на пациентот, особено кај пациенти со ортодонтски третман. Авторите во оваа студија вклучиле 102 пациенти кои биле третирани со фиксни протези. Врз основа на прашалник кој бил пополнет од страна на пациентите авторите дошле до следниве резултати: 65.68% од пациентите ги четкале забите двапати на ден, најголем дел од нив користеле ортодонтска четка за заби (68.63%) и паста за заби со флуориди (78.43%). Интерденталните четки биле користени кај 33.33% од пациентите и 81.37% од нив користеле водички за испирање. Редовната употреба на денталниот конец била 7.84%. Инструкции за правилно одржување на хигиена се неопходни во текот на целиот третман и пациентите треба да бидат едуцирани и мотивирани за одржување на својата орална хигиена на високо ниво.

Трудот има стручно и научно значење.

7. Jusifi G, Petrovska J, Kanurkova L, Cekovska S, Carceva – Shalja S, Xhelili A, Jusufi O, Lazarevska B, Jankulovska M. Salivary fluoride concentration during orthodontic treatment using two types of adhesives. Macedonia dental review. 2018, Issn 2545-4757

Оралната хигиена кај пациенти кои носат фиксни ортодонтски апарати претставува обврска а воедно и предизвик, бидејќи брекетите и прстените кои се користат во фиксната

ортодонтска техника претставуваат ретејнери на дентален плак и го зголемуваат ризикот од деминерализација на емајловата површина на забот. Авторите во овој труд ја мерат концентрацијата на флуориди во плунката кај пациенти кои се во активен ортодонтски третман со метални брекети со користење на два ортодонтски адхезиви - композитни и смолести модифицирани глас-јономер цемента. Преку резултатите во оваа студија тие покажуваат дека пациентите кај кои е користен смолесто модифициран глас-јономерен адхезив го ослободува флуоридот еден ден по поврзувањето на протезите, додека кај пациентите со композитен адхезив постои бавно намалување на концентрацијата на флуориди.

Трудот има стручно и научно значење.

8. Getova Biljana, Pavlevska Meri, **Sofija Carceva Shalja**, Prevalence of first Permanent Molar Caries Among Children at Age 12 in Republic of Macedonia, Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences, September-October 2018 ISSN: 0975-8585,

Авторите во овој труд го дефинираат денталниот кариес како една од најпревалентните хронични болести, која најчесто ги афектира првите перманентни молари првенствено поради нивната морфологија и функционални карактеристики. Тие преку користење на DMFT индексот (препорачан од СЗО) ја одредуваат состојбата на првите трајни молари кај децата на 12-годишна возраст во Република Македонија кај кои се спроведени превентивни мерки регулирани преку Националната превентивна стратегија. Авторите на овој труд преку добиените резултати покажуваат намалување на DMFT индексот кај децата родени во периодот на 2002-2004 година, кој оди во прилог на тоа дека континуираното спроведување на превентивните мерки содржани во Националната стратегија влијае на подобрувањето на оралното и денталното здравје кај децата, а воедно и на овозможување на правилен раст и развој на нормална оклузија.

Трудот има стручно и научно значење.

9. Petrovski Mihajlo, Kovacevska Ivona, Terzieva-Petrovska, Olivera, Papakoca, Kiro, Minovska, Ana, Sofija Carceva Salja, ORAL HEALTH ASSESSMENT AMONG ELDERLY IN LONG TERM RESIDENCE, Knowledge international Journal, 2018

Во трудот е направена проценка на оралното здравје кај долготрајно институционализирани стари лица. Со оглед на лошото орално и дентално здравје кај старите лица сместени во центрите за долготрајно згрижување, формирана е и целта на ова истражување - да се утврдат различните состојби на оралното здравје и хигиена кај претходно

дефинираната популациона група. За реализација на претходно поставената цел, авторите направиле истражување во пензионерскиот дом „Зафир Сајто“ во Куманово, кое опфатило вкупно 40 испитаници на возраст над 60 години, кои се згрижени во овој дом подолго од една година. Забележано е дека доминираат лицата кои поседуваат помалку од пет заби и тоа со 90% од испитаниците. Кај повеќе од две-третини од испитаниците (поточно 67,5%) отсутствувало какво било протетско помагало и покрај негова потреба, што лесно може да се процени преку просечниот број на преостанати заби меѓу испитаниците. 62.5% од испитаниците укажале дека не одржуваат орална хигиена. Авторите заклучиле дека врз основа на лошото орално здравје и хигиена кај овие лица претставено преку губиток на голем број заби, отсуство на протетски помагала и голема количина на дентален плак неминовно се наметнува потребата од создавање на протокол за подобрување на оралното здравје кај старите лица сместени во установи за долготрајно згрижување.

Трудот има стручно и научно значење.

10. Sofija Carceva Salja, REDUCTION OF DMFT INDEX AFTER IMPLAMENTATION OF THE NATIONAL STRATEGY FOR PREVENTION OF ORAL DISEASES OF CHILDREN AGED 0-14 YEARS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA FROM 2008 - 2018, Knowledge international Journal, 2018;

Авторите во овој труд го нагласуваат негативниот импакт од предвременото губење на млечните и перманентните заби, особено моларите што може да доведе до нарушување на нормалниот раст и развој на денталните лакови и дентофацијалните структури. Поради овие причини, како и поради високиот ДМФТ индекс од 6.88, „Националната стратегија за превенција на орални заболувања кај деца од 0-14 год. во РМ 2008-2018“ е изработена и покрај повеќето примарни превентивни мерки особен приоритет е даден на залевањето на јамичките и фисурите на првите перманентни молари. По десетгодишна имплементација на овие мерки авторите ја прикажуваат евалуацијата која покажува импресивни резултати - намалување на ДМФТ индексот (од 6.88 на 1.93). Авторите на овој труд укажуваат на значењето на примарните превентивни мерки од националната стратегија, главно поддржани од голем број на меѓународни студии кои покажуваат ефективност во превенција на забниот кариес и последователното орално здравје кај младата популација.

Трудот има стручно и научно значење.

11. Alexander Spassov, Bernard Braun, Sofija Carceva-Salja, Hartmut Bettin & Dragan Pavlovic, Decision aids against overuse of orthodontic services Journal of Orthodontics 2017, ISSN: 1465-3125 (Print) 1465-3133 (Online)

Авторите на оваа студија го прикажуваат огромното значење на развојот на FADA (First appliance decision aid) во подобрување на квалитетот на ортодонтската грижа, а воедно и можноста да се зајакне автономијата на пациентот која претставува фундамент за биоетиката и професионалната етика. Како заклучок се осврнуваат на фактот дека во ортодонцијата и ортодонтската грижа, каде што можноста за недоволна информираност и последователен прекумерен третман се многу честа појава, FADA може да претставува многу вредна стратегија за надминување на овие проблеми кои може да доведат до непотребно оптоварување и финансиски трошоци на пациентите и општеството.

Што се однесува до **постер презентациите**, рецензиите за истите се:

12. **Carceva-Salja, Sofija** and Papakoca, Kiro and Jusufi Gazmend(2018)*Maxillary response after facial orthopedic treatment in Class III patients in early and late mixed dentition* In: Sofia Dental Meeting 2018, 27-30 Sept 2018, Sofia, Bulgaria (постер презентација)

Менаџирањето на третманот на оваа скелетна аномалија и денес продолжува да претставува огромен предизвик за ортодонтите, првенствено поради можноста за модификација на растот на вилиците, како и поради генетската индуцираност на оваа аномалија. Од овие причини, авторите во овој труд си поставуваат за цел да испитаат кога и колку рано треба да се започне со третман на малоклузија III класа? Одговорот на ова прашање е поврзан со многу контроверзии, кои од една страна ја прикажуваат ползата од рано започнатиот третман, додека, од друга страна, ги прикажуваат недостатоците на третманот кој понекогаш може да биде многу долг и со неочекувани резултати во поглед на естетиката на лицето. Преку добиените резултати во оваа студија авторите сугерираат дека најдобро време за започнување на третман на максиларната протракција кај пациенти со малоклузија III класа е периодот на рана мешовита дентиција.

13. Getova Biljana, Getov Gjorgi, Javevska Sevdalina, Pavlevska Meri, Carceva Shalja Sofija, *Retention of a glass ionomer used a fissure sealant on the first permanent molars* Abstracts Book, 24th Congress of Balkan Stomatological Society, 2019, ISSN 2308-5290

Во оваа студија авторите го нагласуваат значењето на првите трајни молари во функцијата на стоматогнатиот систем, како и во правилниот раст и развој на нормалната оклузија. Залевањето на оклузалните јамички и фисури е докажан метод за превенција на

појава на оклузален кариес. Додека ретенцијата на залевачот е есенцијална за неговата ефикасност. Авторите преку оваа студија ја испитуваат ретенцијата на глас јономерите кои се користат како залевчи на оклузалните јамички и фисури на првите трајни молари.

14. Petrovski, Mihajlo and Terzieva-Petrovska, Olivera and Minovska, Ana and Kovacevska, Ivona and **Carceva-Salja, Sofija** (2019) *Laser application on periodontal therapy- evaluation of patients' knowledge and acceptance*. In: 24th BASS Congress, 9-11 May 2019, Tirana, Albania.

Прекуанкета, авторите на овој труд се обиделе да направат проценка на знаењето на пациентите во однос на употребата на ласерската светлина во пародонталниот третман. Во анкетата учествувале 96 испитаници. Над 75% од испитаниците немале никакво познавање за можностите на ласерот во третманот на пародонтопатијата. Очекувано најголем број на информации за третманот со ласер потекнувале од интернет. Место заклучок авторите дале предлог за зголемен трансфер на информации до пациентите за бенефитите во користењето на ласерската светлина во третманот на пародонтопатијата.

15. Atanasova, Sandra and Carceva-Salja, Sofija and Naskova, Sanja and Longurova, Natasa and Toneva, Verica (2019) *Orthodontic treatment in adult patients*. In: 24 th BaSS Congress, 9-11 May 2019, Tirana, Albania.

Во оваа студија авторите вклучиле 22 возрасни пациенти. Главната цел на оваа студија била да се утврдат причините за ортодонтски третман кај возрасни пациенти која всушност во најголем процент била неправилната положба на забите (36.4%). Исто така, била евалуирана и причината за одбивање на индикациите за овој третман во млада возраст, каде што најголем процент (59. 1%) ги одбиле иницијалните индикации поради долгиот временски период на овој третман.

16. Ristova I., Spassov A., **Carceva Salja S.**, PROVISION OF ORTHODONTIC SERVICES IN THE PUBLIC HEALTH CARE SYSTEMS OF MACEDONIA AND CROATIA, 3RD CONGRESS OF THE BALKAN ASSOCIATION OF ORTHODONTIC SPECIALISTS 4TH CONGRESS OF THE MACEDONIAN ORTHODONTIC SOCIETY, 2019

Авторите на трудот имаа за цел да го анализираат и споредат овозможувањето на ортодонтските услуги во јавните здравствени системи во Република Македонија и Република Хрватска, и тоа пристапот за третман, контролата на квалитетот и методите на плаќање. По

извршените анализи, пред сè на регулаторната рамка регулирајќи ја одредбата на ортодонтските услуги во јавното здравство, и исто така размената на информации со одлучувачките лица со цел подобро да се разбере регулаторната рамка, авторите заклучуваат: и во двете земји, Македонија и Хрватска, бесплатен третман со ортодонтски услуги добиваат лицата до 18-годишна возраст, со таа разлика што во Македонија одлуката за третман ортодонтот ја носи врз база на субјективни критериуми, додека во Хрватска, само врз база на докажан индекс на ортодонтски третман граде 4 или 5. И во двете земји, бесплатен третман следува само за основниот пакет на ортодонтска услуга. Недостатокот на инструменти за контрола на квалитетот на услугите е детерминиран во двете земји.

17. Petrovski, Mihajlo and Terzieva-Petrovska, Olivera and **Carceva-Salja, Sofija** and Atanasova, Sandra and Papakoca, Kiro (2019) *Periodontal indexes among patients with orthodontic retainers*. In: 3rd Congress of BAOS & 4th Congress of MOS, 12-15 Sept 2019, Ohrid, North Macedonia.

Главната цел на ова истражување е да се направи проценка на пародонталното здравје преку користење на пародонталните индекси кај пациенти носители на ретейнери. Користени се гингивален индекс, пародонтален индекс, одредувано е присуството на рецесијата и мерена е длабочината на пародонталните џебови во моментот на поставување и по дванаесет месеци. Од резултатите може да се забележи дека постои зголемување на сите индекси, со тоа што зголемувањето е сигнификантно само за плак индексот. Зголемување на димензиите на гинивалната рецесија кај овие пациенти на е забележано.

18. Atanasova, Sandra and Petrovski, Mihajlo and **Carceva-Salja, Sofija** and Papakoca, Kiro and Terzieva-Petrovska, Olivera (2019) *The influence of orthodontic metal bands or tubes on periodontal health status*. In: 3rd Congress of BAOS & 4th Congress of MOS, 12-15 Sept 2019, Ohrid, North Macedonia.

Главната цел на оваа студија била да се утврдат промените кои настануваат на пародонтот по поставувањето на ортодонтските метални прстени и туби. Добиените резултати покажале зголемено присуство на крварење при сондирање, три месеци по поставувањето на металните прстени, додека пак во однос на длабочината на пародонталниот простор нема значајни промени кај двете групи на испитаници на почетокот и 3 месеци по третманот.

19. Terzieva-Petrovska, Olivera and Papakoca, Kiro and Petrovski, Mihajlo and Atanasova, Sandra and **Carceva-Salja, Sofija** (2019) *Patients perception and satisfaction from orthodontic mini implants*. In: 3rd Congress of BAOS & 4th Congress of MOS, 12-15 Sept 2019, Ohrid, North Macedonia.

Авторите со желба да дадат придонес во одредувањето на перцепцијата и задоволството на пациентите кај кои се користат имплантите направиле истражување кое вклучило вкупно 12 испитаници. Според резултатите забележано е дека најчести компликации поврзани со носењето на миниимплантите е присуството на болка, отежната орална хигиена и дискомфорт. Врз основа на истражувањето забележано е дека не постојат значителни негативни последици од употребата на миниимплантите.

20. *Carceva Shalja S., Papakoca K., Atanasova S., Petrovski M.* FACIAL ORTHOPEDICS AS A TREATMENT OPTION IN CLASS III GROWING PATIENTS 3RD CONGRESS OF THE BALKAN ASSOCIATION OF ORTHODONTIC SPECIALISTS 4TH CONGRESS OF THE MACEDONIAN ORTHODONTIC SOCIETY 2019

Модификацијата на растот на вилиците и лицевите коски во склоп на интерцептивната лицева ортопедија сè уште претставува прашање на многу контраверзии и дебати. Авторите во овој труд го покажуваат ефектот на ортопедска максиларна протракција кај пациенти со малоклузија III класа при што врз основа на добиените резултати заклучуваат дека кај пациентите со малоклузија III класа постои огромна мотивација за ортодонтски третман, бидејќи нивниот денто-фацијален изглед девира од општествено културните норми. Тие нагласуваат дека важна улога во прифаќањето на овој вид на третман на модификација на лицевиот раст е обезбедување на нехируршка алтернатива во третманот и подобрување на психо-социјалното постоење и изглед кај пациентите во најосетливиот период во животот, во периодот на пубертетот.

Д-р Софија Царчева Шаља е автор и коавтор и на други трудови кои меѓу кои:

1. **S. Carceva Salja.** Карактеристики на лицевиот профил кај атрактивни женски лица со нормална оклузија, *Македонски стоматолошки преглед*, Година XXXII бр.1-2 ISSN 0350-8129

Трудот е рецензиран во Универзитетски билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ број 143 од март 2015 г.

2. **Carceva Salja.** Сагитални промени при ортопедска максиларна протракција кај пациенти со малоклузија III класа и максиларен ретрогнатизам, *Македонски стоматолошки преглед*, Година XXXII бр.1-2 ISSN 0350-8129-

Трудот е рецензиран во Универзитетски билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ број 143 од март 2015 г.

3. **S.Carceva Salja**. Влијание на половиот диморфизам врз атрактивноста на изгледот кај машки и женски индивидуи. *Стоматолошки преглед*. Година XXXIV бр3-4, 2010 ISSN 0350-8129

Трудот е рецензиран во Универзитетски билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ број 143 од март 2015 г.

4. **S.CarcevaSalja** Differences in sagital jaw relationship and profile convexity between attractive and nonattractive male faces *Apolonia*No26 Noemvri 2011 ISSN1857-60

Трудот е рецензиран во Универзитетски билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ број 143 од март 2015 г.

5. O.Sarakinova, M.Carcev, B.Getova, **S.Carceva Salja**, S.Janevska. National strategy for prevention of oral diseases in children from 0 to 14 years old age in Republic of Macedonia for the period 2008-2018.MANU CONTRIBUTIONS.Sec.Med.Sci.,XXXIV 2,2013 ISSN 0351-3254

Трудот е рецензиран во Универзитетски билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ број 143 од март 2015 г.

6. M.Carcev, B.Getova, O. Sarakinova, H.Petanovski, **S.Carceva –Salja** Sealing of Fissures and Pits of First Permanent Molar at Children with High Caries Risk. *Balkan Journal of Stomatology* Volume 16 No 3 November 2012 ISSN 1107-1141

Трудот е рецензиран во Универзитетски билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ број 143 од март 2015 г.

7. **S.Carceva Salja**.Profile convexity changes after maxillary protraction therapy in patients with Class III malocclusion.*Balkan Journal of Dental Medicine* Vol .17 No1 March 2013 ISSN 1107-1141

Трудот е рецензиран во Универзитетски билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ број 143 од март 2015 г.

Д-р Софија Царчева Шаља е автор на „Ортопедија на заби и вилици-скрипта“ и „Ортопедија на заби и вилици – практикум“ чии ракописи кои со одлуки на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип се прифататени (Одлука бр. 2002-157/11 од 27.08.2019 и Одлука бр. 2002-157/10 од 27.8.2019).

Д-р Софија Царчева Шаља учествува и на голем број конгреси и научни манифестации, каде што презентира 19 трудови во вид на усни предавања или постер презентации. Насловите на трудовите се дадени во следната листа:

Листа на трудови презентирани на конференции, симпозиуми

1. Gjorgova J., Simonovski N., Raptis T., Carceva-Salja S. „TREATMENT OF REMINERALISATION DURING AND AFTER THE ORTHODONTIC TREATMENT“, have active participation on the 11 th Congress of the BaSS, Sarajevo, May 11-14, 2006 (постер презентација)
2. Rare case of hyperodontic molars- Gavrilovic I; **Carceva-Salja S**; Simonovski N-11 Congress of the BaSS, Sarajevo 2006 (Abstract Book 87) (постер презентација)
3. Craniofacial Morphology in children with transverse discrepancy- L.Kanurkova; N.Tosevska; N.Simonovski, **S. Carceva-Salja**, A. Redzevi- 82 Congress of the European orthodontic society, Viena 2006 (Abstract book, 131) (постер презентација)
4. Ортодонтско хируршки третман кај пациенти со билатерален расцеп. Царчева Шаља С, Ѓоргова Ј, Кануркова Ј, Ристова В, Гаврилович И- IV конгрес на стоматолозите од Македонија (Зборник на апстракти), Охрид, Македонија, 2006-29 (постер презентација)
5. Dentoalveolar changes in Patients with Class II division 1 and ClassII division 2 malocclusion- I.Gavrilovic; J.Gjorgova; **S.Carceva-Salja**; N.Simonovski – 12 Congress of the Balkan Stomatological Society, Istanbul, Turkiye 2007- (усна презентација)
6. Characteristics of the mandibular morphology (gonial angle) associated with vertical disorders- B.Bogdanovska; S.Bogdanovski; I.Gavrilovic; **S. Carceva- Salja**- 12 Congress of the Balkan Stomatological Society, Istanbul, Turkiye 2007(Abstract book 145)-(постер презентација)
7. Characteristics of craniofacial morphology in attractive females with normal occlusion- **S.C.Salja**; I.Gavrilovic, B.Bogdanovska- 13 Congress of BaSS, Limassol, 1-4 May 2008 (Abstract book 065) - (усна презентација)
8. Lip position and profile convexity in attractive Macedonian females with normal occlusion. **Царчева Шаља С**, Ѓоргова Ј, Гаврилович И, Богдановска Б. Прв ортодонтски македонски конгрес 2009 (постер презентација)
9. Carceva-Salja S. Sagittal jaw relationship and profile preferences among Macedonian adolescents. S.Carceva-Salja. 2nd International Congress of Wholealbanian Stomatology 20-22 October 2011 Kosovo (усна презентација)

10. Sali F, Muratovska I, Daci A, **Carceva- Shalja S**, Najdenovska S, Petrusavska M. Bringing Impacted Secondary Mandibular Premolars in Occlusion 18th Congress of the Balcan Stomatological Society (BaSS) Skopje, 25-28 April 2013 (STRANA 340, poster 274) (постер презентација)
11. Treatment effect on antero-posterior jaw relationship after maxillary protraction therapy in patients with Class III malocclusion. **S. Carceva-Salja** 2nd International Congress of Croation Society in Orthodontics, Zareb 24-27 September, 2014. SEJODR Vol.1 No1 Page 30. 2014 ISSN:1849-5249 - (усна презентација)

Трудови презентирани на **конгреси конференции и симпозиуми** од други интердисциплинарни области во стоматологијата:

1. Carceva-Salja Sofija. Gjorgova Julijana, Simonovski Nenad, Irena Gavrilovic, „EFFECTS OF CHEWING GUM ON PLAQUE ACCUMULATION AND INDEX OF GINGIVAL BLEEDING IN ORTHODONTIC PATIENTS, have active participation during the 12 th Congress of the Bass, Istanbul, Turkiye 12-14 april 2007 (усна презентација)
2. B Getova, M Carcev, **S Carceva- Shalja**, S Janevska, O Sarakinova. National strategy for oral preventivention among children in Republik of Macedonia. International Conference of Asian Academy of Preventive Dentistry, Ulaanbaater, Mongolia, Septembar 14-16, 2012 (постер презентација)
3. **Carceva S**, Carcev M, Getova B, Sarakinova O, Petanovski H. Pit and fissure sealing of first molars in six year olds-prevention of tooth decay in the Republic of Macedonia. Addressing Common Challenges in Europe: Pan European Working in Support of Oral Health, London 15-18 November 2012 (усна презентација)
4. Getova B, Carcev M, Pavlevska M, Janevska S, **Carceva –Shalja S**. First Permanent Molars condition in Children at age 8 in SoutEstern Region in RM. 18th Congress of the Balcan Stomatological Society (BaSS) Skopje, 25-28 April 2013 (постер презентација)
5. Д-р Sofija Carceva Salja, „ORAL HEALTH ASSESSMENT AMONG ELDERLY IN LONG TERM RESICENCE”, 18 th international scientific conference The power of knowledge, Agia Triada, Greece, september 27-29 2018
6. Д-р Sofija Carceva Salja, „REDUCTION OF DMFT INDEX AFTER IMPLAMENTATITON OF THE NATIONAL STRATEGY FOR PREVENTION OF ORAL DISEASES OF CHILDREN AGED 0-14 YEARS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA FROM 2008 - 2018”, in knowledge international Journal Vol.26, with Global Impact factor 1.322 (2016), Agia Triada, Greece, september 27-29 2018 (имало и презентација на истиот) (усна презентација)

презентација)

7. Papakoca, Kiro and Carceva-Salja, Sofija and Petrovski, Mihajlo and Terzieva-Petrovska, Olivera and Minovska, Ana and Kovacevska, Ivona (2018) *Patients' knowledge about dental implants as an option in replacing missing teeth*. In: Sofia Dental Meeting 2018, 27-30 Sept 2018, Sofia, Bulgaria (постер презентација)

Стручно-апликативна и организациско-развијна дејност

Д-р Софија Царчева Шаља е член е на повеќе здруженија и тоа: European Association of Dental Public Health (EADPH), Македонско стоматолошко друштво, Македонско ортодонтошко друштво, Стоматолошка комора на Македонија.

Во февруари 2009 година има престој и професионален ангажман на Клиниката за ортодонција BERNHARD GOTTLIEB UNIVERSITY CLINIC OF DENTISTRY во Виена, Австрија, кај проф. Hans-Peter Bantleon. Ангажманот се однесува на следното: техники и достигнување во полето на ортодонцијата, што се однесуваат на микроимплантите во ортодонцијата и техниката на работа со самолигирачки брекети како и примената на интерцептивниот ортопедски третман кај малоклузија III класа.

Д-р Софија Царчева Шаља во ноември 2012 година учествува во работата на Пан-европскиот собир за поддршка на оралното здравје во Лондон (BASCD/EADPH Scientific Meeting), при што заедно со уште 5 учесници на конгресот од други европски земји добива награда од организаторот.

Трудот на д-р Софија Царчева Шаља со наслов „PROFILE CONVEXITY CHANGES AFTER MAXILARY PROTRACTION THERAPY IN PATIENTS WITH CLASS III MALOCCLUSION“ испечатен во Balcan Journal of Stomatology 2013 год. го привлекува вниманието на познатиот светски издавач Lambert Accademy, при што нуди соработка што ќе финализира со издавање на книга поврзана со темата на нејзината докторска дисертација.

Посебни достигнувања кои д-р Софија Царчева Шаља ги постигнува во својот образовен процес се прогласување за првенец на генерацијата дипломирани студенти на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (најдобар студент во генерацијата) и доделување на диплома за најдобар студент во учебната 2001/2002 година доделена од Македонското лекарско друштво.

Д-р Софија Царчева Шаља е коавтор на Националната стратегија за превенција на оралните заболувања кај децата од 0 до 14-годишна возраст во Република Македонија за период 2018 - 2028 година, Министерство за здравство – Сектор за стоматолошка здравствена

заштита. Исто така се јавува како Коавтор на Националната стратегија за превенција на оралните заболувања кај децата од 0-14-годишна возраст во Република Македонија за период 2008-2018. – Министерство за здравство – Сектор за стоматолошка здравствена заштита.

Кандидатката ги исполнува условите за ментор и истата работи со кандидатите-специјализани пријавени на Конкурсот од УГД за специјализација во областа.

Д-р Софија Царчева Шаља во својата стручно-апликативна и организациско-развојна дејност придонесува со учество на следните курсеви од областа:

1. Certificate, d-r Sofija Carceva Salja, „ORAL HEALTH ASSESSMENT AMONG ELDERLY IN LONG TERM RESICENCE”, 18 th international scientific conference The power of knowledge, Agia Triada, Greece, september 27-29 2018
2. Certificate, d-r Sofija Carceva Salja, „REDUCTION OF DMFT INDEX AFTER IMPLAMENTATITON OF THE NATIONAL STRATEGY FOR PREVENTION OF ORAL DISEASES OF CHILDREN AGED 0-14 YEARS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA FROM 2008 - 2018”, in knowledge international Journal Vol.26, with Global Impact factor 1.322 (2016), Agia Triada, Greece, september 27-29 2018
3. Certificate, d-r Sofija Carceva Salja, the poster presentation session, „MAXILLARY RESPONSE AFTER FACIAL ORTHOPEDIC TRETMENT IN CLASS III PATIENTS IN EARLY AND LATE MIXED DENTITION”, at the 11th international „Sofia dental meeting”, 27 th-30th september 2018, Sofia, Bulgaria
4. „2D LINGUAL ORTHODONTICS COURSE", Speaker Dr Vittorio Cacciafesta, Foresta dent german precision in orthodontics, Skopje, 27-28.04.2018
5. „LESSONS LEARNED CLINICAL EFFICIENCY", Barcelona, Spain 22-23 september 2017
6. „ORTHODONTIC TECHNIGUES AND PROTOCOLS APPLICABLE IN YOUR OFFICE", Organized by BCNOrtho, 20-21 march 2015
7. Forestadent practical two day course”Biomechanics in orthodontics” conducted by dr Vittorio Cacciafesta, 7-8 Март 2014
8. „THE BORDERLINE CASE: WHAT WOULD YOU DO?, Organized by BCNOrtho, AXA Auditorium, Barcelona, Spain, 12-13 april 2013
9. Forestadent Course for lingual self legating technique in orthodontics conducted by dr Vittorio Cacciafesta, 2012
10. Forestadent Course „Changes in the treatment mechanics by the implementation of modern brackets designes, conducted by dr Vittorio Cacciafesta, 30-31 март 2012
11. Ormco Course „Getting to grips With the Damon Philosophy by Dr Pieter Van HeerdenBChD, MChD 2011
12. DAMON SYSTEM “Passiv self-ligating orthodontics“ – Dr.Dwight Damon, DDS, MSD, 29.04-01.05.2011 Дубровник, Хрватска
13. Typodont Course „Straight Arch Wire Technique I” naDentaurum, Ноември 2004

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од изнесените податоци за кандидатот д-р Софија Царчева Шаља Рецензентската комисија заклучи дека кандидатката **ги исполнува условите за избор во вонреден професор предвидени во Законот за високо образование**. Д-р Софија Царчева Шаља со својата досегашна посветеност на образованието и науката, како **доцент од областа ортодонција**, покажа дека станува збор за квалитетна, трудољубива и одговорна личност која покажува интерес за сопствено надградување и усовршување, а во име на придонес во образовниот процес. Кандидатката дава особен придонес во научноистражувачкиот процес и наставно-образовниот процес преку целокупниот свој ангажман. Континуираното вложување во сопственото образование и надградување го покажува преку континуиран процес на надградување и постигнување на научноистражувачки резултати.

Истото се потврдува со **просечната оценка на завршените додипломски студии на Стоматолошкиот факултет при УКИМ 9.97, просечната оценка на завршените постдипломски студии 10.00** и со одбраната на докторски труд со што се стекнува со научен степен **доктор на стоматолошки науки** во област во која се надградува од почетокот на нејзиниот ангажман во високото образование. Нејзината научноистражувачка работа е од областа на ортодонцијата и е главно фокусирана на интерцептивната ортодонција (ортопедската максиларна протракција) кај пациенти со малоклузија III класа и лицевата естетика. Покрај тоа, кандидатката има дадено значаен придонес во дефинирањето на клиничкиот протокол за одредување на оптималното време на започнување на ортодонско ортопедски третман кај пациентите со малоклузија III класа, што е усогласен со ставовите на повеќето водечки светски авторитети од областа на ортодонцијата.

Д-р Софија Царчева Шаља објавила **најмалку 5 (пет) научноистражувачки трудови во меѓународни списанија**. Исто така, има објавено две рецензирани скрипта и практикум од соодветната област.

Учествувала во повеќе научноистражувачки проекти, како и значајни достигнувања во примената на научноистражувачки резултати.

Д-р Софија Царчева Шаља има особен придонес во оспособувањето ја помлади наставници, како и несебичното вложување во изведување на разни видови на високообразовна дејност.

Д-р Софија Царчева Шаља е исклучително талентиран специјалист и научен работник од областа на ортодонцијата. Според евалуираните параметри, кандидатката има 195 поени од сите активности што се бодуваат според Правилникот на УГД (НО+НИ+САОР).

Врз основа на претходно изнесеното, во согласност со распишаниот Конкурс, а во врска со условите за избор предвидени во Законот за високо образование, Статутот на Универзитетот, Правилникот за единствените критериуми и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, како и според целата приложена документација, може да се констатира дека кандидатката д-р Софија Царчева Шаља ги исполнува формалните и суштинските критериуми и го надминува потребниот квантум за избор во наставно-научно звање вонреден професор.

На крајот, Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, **согласно со позитивните прописи да ја избере д-р Софија Царчева Шаља во звање вонреден професор во наставно-научната област ортодонција на Факултетот за медицински науки при УГД - Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Јулијана Ѓоргова, редовен професор,
претседател, с.р.

Д-р Лидија Кануркова, редовен професор,
член, с.р.

Д-р Ана Миновска, редовен професор,
член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ НА

д-р Софија Царчева Шаља

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во звање доцент	1	30			30
	ВКУПНО					30
Р. бр	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Учесник во научен проект во земјава	1	5			5
2.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание Трудови со број:1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	2 x 3	6	3x9 1x6 5x3	27 6 15	54
3.	Студиски престој во странство				8	8
	ВКУПНО					67
Р. Бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Скрипта	2	20			40
2.	Учество на научен собир со реферат (постер/усно), концерт во земјава и во странство Постер презентација во земјава 16,17,18,19, 20 Постер презентација во странство 12, 13,14,15,	5 x 1	1	4 x1.5	9	10
3.	Стручни награди и признанија -кандидатката е добитник на две домашни стипендии и на една интернационална стипендија	2x4	8	1	8	16
4.	Член на факултетски орган, комисија	12	2			24
5.	Член е на European Association of Dental Public Health (EADPH), Македонско стоматолошко друштво, Македонско ортодонтско друштво, Стоматолошка комора на Македонија	4	2			8
	ВКУПНО					98
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ (НО, НИ, САОР)					195 поени